

TRASA Č. 19 – OLOMOUCKÉ SAKRÁLNÍ PAMÁTKY

Kaple sv. Anny

Kaple sv. Anny je jednodílná nevelkou stavbou, která se nachází v těsné blízkosti severozápadního nároží katedrály sv. Václava. V jádru ji tvoří raně gotická stavba, zasvěcená původně sv. Janu Křtiteli, postavená po roce 1268 dómskou stavební hutí. Stejnojmenná kaple byla později vybudovaná v areálu přilehlého biskupského paláce. Kaple sv. Anny je zmiňována poprvé v roce 1349. Původní kaple byla někdy mezi lety 1306 – 1349 přestavěna pro vzácný přemyslovský relikviář - „paži sv. Anny“. Relikviář získala olomoucká kapitula po zavraždění krále Václava III. roku 1306 v Olomouci. Kromě jiných klenotů byl součástí doslova „zabaveného“ odškodného za náklady spojené s tažením krále do Polska. Kaple sv. Anny, ve skutečnosti vlastně rektorátní kostel, je významná také tím, že v minulosti sloužila jako volební místo olomouckých biskupů a arcibiskupů (právo svobodně volit biskupa získala olomoucká kapitula od krále Přemysla Otakara I. již v roce 1207). V roce 1617 byla ukončena její celková přestavba v manýristickém duchu. Stavební úpravy financoval tehdejší kapitulní probošt a generální vikář Martin Václav z Greifenthalu a souvisely s činností bratrstva sv. Anny, obnovenou od roku 1581 při jezuitském kostele. Bratrstvo osobně podporoval i tehdejší biskup a stavebník nového presbytáře katedrály sv. Václava – kardinál František Dietrichštejn. Dnes už bohužel není možné vidět kapli v podobě z roku 1617 v celé kráse. Při regotizaci průčelí katedrály sv. Václava v letech 1883 – 1892 totiž musela být zkrácena o celé první jižní pole.

Kaple sv. Jana Sarkandra

Novobarokní kaple sv. Jana Sarkandra je dvoupatrová stavba zastřešená kupolí s lucernou. Uprostřed modlitebny je kruhový otvor do suterénu, kde je instalován skřípec ze Sarkanderovy doby. Interiér kaple je působivě osvětlen. Denní světlo proniká z lucernové vížky do modlitebny a odtud kruhovým otvorem do suterénní části stavby.

Bezprostřední okolí kaple patří k nejmalebnějším zákoutím Olomouce. Přilehlé dvouramenné schodiště zdobí socha sv. Jana Nepomuckého, v nárožním výklenku je socha sv. Jana Sarkandra.

Na místě dnešní kaple stála od 15. století městská věznice. Roku 1620 v ní byl vyslýchán a umučen sv. Jan Sarkander.

Na základech věznice byla postupně v 1. polovině 18. století vybudována barokní kaple.

Současná podoba kaple sv. Jana Sarkandra je novobarokní a je výsledkem přestavby, která proběhla v letech 1909-1910 podle plánu architekta Sochora.

V letech 1994–1995 proběhla celková rekonstrukce kaple v souvislosti s kanonizačními oslavami, které se v Olomouci uskutečnily 21. května 1995.

Katedrála sv. Václava

Otevírací doba:

Krypta: květen – říjen po – st 10 – 17:00 hod.
čt 9:00 – 16:00 hod.
pá – so 9:00 – 17:00 hod.
ne 11:00 – 17:00 hod.

Vstupné:

Dobrovolné vstupné

Katedrála sv. Václava se svým dvouvěžovým průčelím patří neodmyslitelně k panoramatu města. Třetí, jižní věž, vysoká přesně 100,65 m, je nejvyšší kostelní věží na Moravě (a druhou nejvyšší u nás). Halové trojlodí kostela vychází z původní středověké dispozice. Gotické pilíře trojlodí pocházejí ze 13. století. Rozlehlý presbytář o rozměrech 35 x 23 m vznikl jako raně barokní součást stavby. Na konci 19. století získal – ostatně jako celý interiér i exteriér stavby – novogotickou podobu. Pod presbytářem se nachází krypta přístupná dvěma postranními schodišti. Na jižní straně trojlodí je vstup do manýristické kaple sv. Stanislava. Po stranách vstupu do kaple jsou náhrobní desky z 16. a počátku 17. století. Na novogotickém oltáři při jednom z pilířů trojlodí je umístěn relikviář s ostatky sv. Jana Sarkandera (svatořečeného papežem Janem Pavlem II. v roce 1995). Dómské varhany patří k nejlepším romantickým nástrojům u nás.

Kostel sv. Václava začal stavět před rokem 1107 olomoucký úřední kníže Svatopluk a roku 1131 jej vysvětil biskup Jindřich Zdík. Po požáru roku 1204 se přikročilo ke gotické přestavbě kostela, z níž se dodnes dochovaly pilíře trojlodí a halový charakter stavby. Biskup Stanislav Pavlovský nechal na konci 16. století postavit při jižní fasádě katedrály manýristickou kapli sv. Stanislava. Na počátku 17. století zasáhl do stavby domu podstatným způsobem kardinál František Dietrichštejn, který dal zbudovat nový raně barokní presbytář úctyhodných rozměrů (35 x 23 m). Tento prostor neztratil nic ze své působivosti ani po novogotické přestavbě domu, k níž došlo za arcibiskupa Bedřicha Fürstenberka v letech 1883–1888. Autorem plánů na regotizaci kostela byl arcibiskupský vrchní inženýr Gustav Meretta.

Biskupský a později arcibiskupský kostel sv. Václava má nejen bohatou stavební historii. Byl současně místem, kde se odehrávaly důležité dějinné události překračující svým významem hranice regionu. Roku 1469 zde část českých a moravských pánů a zástupců měst prohlásila uherského krále Matyáše Korvína za českého krále.

Klášterní hradisko

Otevírací

doba:

Duben – září Čt 14:00 – 16:00 hod., Každá 1. sobota v měsíci 8:00 – 11:00 hod.

Vstupné: 80,- Kč/ dospělí, děti do 15 let - 40,- Kč, Výpravy - objednání předem na čísle: 00420/ 606 33 86 46

Dnešní klášterní areál je pro svou půdorysnou dispozici často nazýván hanáckým

Escorialem. Rozsáhlý komplex zaujímá plochu více než jednoho hektaru. Čtyřkřídlou stavbu nad půdorysem obdélníka s nárožními věžemi a příkopem dělí vnitřní příčné křídlo na dvě části – konvent a prelaturu. Zatímco severní část kláštera byla vybudovaná ještě v duchu italského manýrismu, budova prelatury je již vrcholně barokní. Monumentální průčelí prelatury zdobí plastický architektonický dekor a portál se sloupy a balkónem. V patře prelatury se

nachází slavnostní sál. Na jeho vnitřní výzdobě se podílel mimo jiné i přední rakouský malíř Paul Troger. Roku 1731 zde namaloval monumentální nástropní fresku na téma Zázračné nasycení. Fresku obklopuje malba iluzivní architektury od Antonia Tassiho. Neméně významná je také štuková a malířská výzdoba klenby klášterní knihovny. Spolupracovali na ní na počátku 18. století italský malíř Innocenzo Monti a sochař Baltassare Fontana.

Klášter Hradisko byl založen jako benediktinský roku 1078. Před polovinou 12. století však benediktýny vystřídali premonstráti, kteří na Hradisku zůstali až do zrušení kláštera roku 1784.

Po zpusťování kláštera švédskými vojsky během třicetileté války došlo v druhé polovině 17. století a první třetině 18. století k jeho postupné stavební obnově. Plán vypracoval Giovanni Pietro Tencalla, severoitalský architekt působící ve střední Evropě. Do roku 1702 vznikla severní polovina kláštera s konventem, knihovnou a hlavní věží. Během požáru roku 1705 vyhořela celá budova prelatury. Další fáze výstavby následovala až od roku 1726. Autorem vstupní části prelatury, která se řadí k dílům střeoevropské vrcholně barokní architektury, je Domenico Martinelli, další italský architekt působící ve střední Evropě. V letech 1726–1732 byl postaven kostel sv. Štěpána, jehož stavba vykazuje slohově nejvyspělejší prvky. Autorství plánů kostela s oválnou dispozicí je dosud nejasné.

Roku 1748 klášter navštívila Marie Terezie se svým chotěm Františkem Štěpánem Lotrinským. V roce 1800 zde byli internováni francouzští váleční zajatci a od roku 1802 slouží budova kláštera až do dnešních dnů jako vojenská nemocnice. Koncem 20. století prošel značně zchátralý komplex celkovou památkovou obnovou zahrnující také dostavbu dříve poškozené centrální věže.

Kostel panny Marie Sněžné

Barokní kostel Panny Marie Sněžné je součástí komplexu bývalých jezuitských školních budov. Stavba vychází z prototypu jezuitského kostela s věncem kaplí kolem hlavní lodi. Přímým inspiračním zdrojem architekta chrámu byl kostel sv. Mikuláše na Malé Straně v Praze, dokončený těsně před započítím olomoucké stavby.

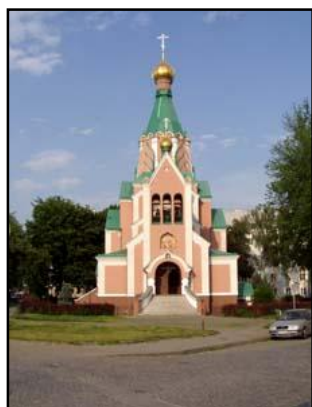
Výrazným prvkem zvláštěného průčelí chrámu je monumentální portál s tordovanými sloupy, balkónem s balustrádou a kartuší s nápisem IHS. Portál zhotovil olomoucký kamenický mistr Václav Render.

Interiér kostela má bohatou štukovou a malířskou výzdobu. Na klenbě kostela je nástropní malba od vídeňského malíře Karla Josefa Harringera.

Mezi oltářními plátny bočních kaplí jsou mimo jiné dva obrazy od Jana Kryštofa Handkeho (s výjevy ze života sv. Františka Xaverského). Na barokní sochařské výzdobě chrámu se podílel olomoucký sochař Augustin Jan Thomasberger a Jan Sturmer z pruského Královce. Varhany jsou dílem kralického varhanáře Johanna Gottfrieda Halbicha z 1. poloviny 18. století.

Základní kámen ke stavbě kostela Panny Marie Sněžné byl položen v roce 1712. Kostel vznikl jako součást univerzitního komplexu jezuitských barokních budov. Autorem projektu je slezský stavitel Michael Klein z Nisy. Vnitřní výzdoba chrámu byla dokončena v polovině 18. století. Kostel sloužil až do roku 1778 univerzitě, poté se stal kostelem olomoucké vojenské posádky. Neradostným obdobím v historii kostela byly napoleonské války. Tehdy se jezuitské koleje využívaly jako kasárna a v chrámu bylo skladiště. Teprve v roce 1910 byla chrámu na zásah arcivévody Ferdinanda Karla d'Este znovu vrácena původní funkce a byly v něm obnoveny bohoslužby. V letech 1916–1918 dala vojenská správa celkově restaurovat interiér chrámu. V roce 1952 se posádkový kostel stal farním. V posledním desetiletí 20. století byly obnoveny fasády chrámu.

Kostel sv. Gorazda

Kostel sv. Gorazda je volně stojící, symetrická a členitá stavba. Vrcholí osmibokou věží, zakončenou cibulovitou pozlacenou bání s křížem. V suterénu se nachází náhradní modlitebna, obklopená administrativními místnostmi. Ve zvýšeném přízemí je za předsíní, přístupnou venkovním schodištěm, vlastní chrámový prostor. Nad vstupem je v nice olej na plechu – obraz Sv. Gorazda, ve stěně zvonice nad chrámovou předsíní je obraz Bohorodičky. V zadní stěně půlkruhově ukončené apsidy je vsazena kamenná deska s letopočtem vzniku kostela. Inspiračním zdrojem byla tradiční byzantinizující architektura ruské provenience. Kostel je urbanistickou a architektonickou dominantou východní části centra města.

Kostel byl postavený v roce 1937 podle projektu Vsevoloda Kolomackého v byzantském slohu. V letech 1985 – 1987 došlo ke generální opravě průčelí a interiéru, při níž se změnila barevnost fasády.

Vybudování olomouckého pravoslavného kostela a založení pravoslavného episkopátu na území Československa bylo mimo jiné i výsledkem štěpení uvnitř československé církve, která se v Olomouci konstituovala v letech po 1. světové válce. Právě Olomouc se stala centrem tohoto odlučného procesu, sídlem pravoslavného episkopátu a místem působení biskupa Gorazda.

Kostel sv. Michala

Trojice kopulí barokního kostela sv. Michala je jednou z výrazných dominant města. Tento barokní chrám vznikl přestavbou původního gotického kostela. Jednoduchá sálová stavba s postraními kaplemi má bohatou sochařskou a malířskou výzdobu a je ukázkou barokního působení na smysly věřících.

Průčelí kostela zdobí sochy Salvátora a Panny Marie od Ondřeje Zahnera z 30. let 18. století.

K budově kostela přiléhá gotický ambit zaklenutý křížovou klenbou a gotická kaple sv. Alexeje.

Na místě dnešního kostela sv. Michala postavili dominikáni ve 13. století svůj kostel a klášter. V sakristii kostela se dochovala klenba z 1. poloviny 13. století. Ambit, který byl součástí kláštera, je zaklenutý křížovou klenbou z 2. poloviny 14. století. Přilehlá kaple sv. Alexeje má gotický portál a gotickou klenbu v presbytáři.

Během třicetileté války byl kostel sv. Michala velmi poškozen a proto se v letech 1673-1699 přikročilo k jeho barokní přestavbě. Dominikáni pověřili přestavbou svého chrámu Giovanniho Pietra Tencallu, císařského architekta a inženýra původem z Bissone u Lugánského jezera. Do závěrečné fáze výstavby zasáhl dílčími úpravami na počátku 18. století také další významný italský architekt, Domenico Martinelli z Luccy. Přestavba zachovala původní gotickou věž.

Budova kláštera, sousedící s kostelem, byla v 19. století přebudována pro účely kněžského semináře.

Kostel sv. Mořice

Farní kostel sv. Mořice patří k nejvýznamnějším stavbám období pozdní gotiky na Moravě. Halové trojlodí je zaklenuté křížovou klenbou z poloviny 14. století, presbytář slohově vyspělejší síťovou klenbou. K západnímu průčelí kostela jsou přistavěny dvě asymetrické hranolové věže. Unikátní dvojité šnekové schodiště se nachází při západní stěně kostela. Při severní stěně chrámu je renesanční Edelmannova kaple. Skutečným klenotem je pozdně gotické sousoší z poloviny 15. století Kristus na hoře Olivetské, umístěné v interiéru kostela.

Z roku 1745 pocházejí mořické varhany – největší varhany ve střední Evropě a osmé největší v Evropě, které zhotovil mistr Michael Engler. Na jejich výzdobě se podílel sochař Filip Sattler a řezbář Jan Jiří Huckh. K původnímu baroknímu hracímu stroji se třemi manuály přibyl po rekonstrukci v 60. letech 20. století ještě další, novodobý hrací stroj s pěti manuály. Varhany mají 135 rejstříků a 10 400 píšťal.

Většina oltářů pochází z doby po požáru roku 1709. Hlavní oltář zdobí novogotická oltářní archa z poloviny 19. století.

Kostel sv. Mořice stojí na místě starší svatyně. Stavba nového kostela byla zahájena roku 1412 (jak uvádí nápis na severní věži kostela). Během první poloviny 15. století bylo vybudováno trojlodí s křížovými klenbami vysokými 22 m. Presbytář se síťovou klenbou byl dokončen v roce 1483. Koncem 15. století vznikly kamenné portály presbytáře. Po roce 1500 vznikly v západní části kostela nové kroužené klenby a architektonicky nesmírně zajímavé dvojité šnekové schodiště. Na počátku 16. století byla také významným způsobem obohacena výzdoba interiéru kostela. Gotickou etapu výstavby kostela definitivně uzavřela výmalba v roce 1540.

V období renesance byly v kostele provedeny vesměs jen drobné úpravy. Výjimkou je přístavba tzv. Edelmannovy kaple z roku 1572. Kostel několikrát vyhořel a tak v 18. století bylo vnitřní zařízení pořízeno v barokním slohu.

Kostel zvěstování Panny Marie

Kostel Zvěstování Panny Marie, situovaný v jihovýchodním cípu olomouckého Dolního náměstí, je klášterním kostelem řádů kapucínů. Kapucíny přivedl do města již v roce 1615 olomoucký biskup František kardinál Dietrichštejn. Ke stavbě klášterního kostela ale došlo až po třicetileté válce. Kostel byl budován neznámým stavitelem mezi lety 1655 – 1661 jako jednoduchá jednolodní sálová stavba s dvojicí bočních kaplí a pravoúhlým presbytářem. Šlo o jednu z prvních sakrálních staveb po švédské okupaci Olomouce (1642 – 1650) na území města. Bohužel není znám ani autor projektu kostela, jehož architektura je pojata velmi střízlivě. Opakuje se zde typ schématu kapucínských kostelů manýristického období, budovaných řádem kapucínů zejména v severozápadní Evropě. Loď kostela má valenou klenbu s lunetami, boční kaple jsou zaklenuty křížovými hřebínkovými klenbami. Jednoduché hladké hlavní průčelí klášterního kostela s vysokým trojúhelníkovým štítem tvoří výraznou urbanistickou dominantu jižní fronty Dolního náměstí a je zdobeno mozaikou s výjevem Zvěstování nad vstupním portálem. Kamenný vstupní portál nese datum zahájení stavby chrámu – letopočet 1655.

Arcidiecézní muzeum

Otevírací doba:

Út–Ne 10.00–18.00 hod.

50 Kč do Muzea moderního umění a Arcidiecézního muzea

St a Ne – vstup volný

Arcidiecézní muzeum sídlí v rekonstruovaných budovách kapitulního děkanství na Václavském náměstí. Součástí prohlídkové trasy je i románský biskupský palác (dříve známý jako Přemyslovský palác) a kaple sv. Barbory.

Nevšedním zážitkem je již samotná prohlídka objektů, dokumentujících stavební a umělecký vývoj v místě tzv. olomouckého hradu na Václavském návrší v průběhu celého tisíciletí – od pozůstatků knížecího

paláce přes vrcholné románské, gotické a renesanční etapy až po pozdně barokní a rokokové interiéry.

Stálá expozice muzea seznamuje návštěvníky s duchovní kulturou olomoucké arcidiecéze. V obrazárně jsou zastoupena špičková malířská díla shromažďovaná olomouckými biskupy od 16. století. Součástí objektu je i koncertní sál „Mozarteum“, pojmenovaný na památku zdejšího pobytu slavného hudebního skladatele.

Arcidiecézní muzeum bylo ustaveno při Muzeu umění Olomouc v roce 1998 a pro veřejnost bylo slavnostně otevřeno v červnu 2006 po rozsáhlé rekonstrukci a adaptaci objektu kapitulního děkanství, v němž muzeum sídlí.

Dům kapitulního děkana byl postaven v blízkosti románského biskupského paláce na Václavském návrší po r. 1267. Po skončení třicetileté války došlo k přestavbě a

rekonstrukci budov děkanství. Stavební vývoj barokní podoby rezidence byl završen v polovině 18. století, kdy byly umělecky vybaveny interiéry reprezentačních sálů. Na podzim roku 1767 zde na pozvání děkana L. Podstatského našla dočasné útočiště Mozartova rodina. V 19. století byl objekt kapitulního děkanství upraven do dnešní podoby.

Po komunistickém zestátnění byl areál děkanství připraven o veškeré vnitřní vybavení a část výzdoby, samotné budovy chátraly. V roce 1995 se stal celý areál někdejšího Olomouckého hradu na Václavském návrší národní kulturní památkou a byl navrácen do církevních rukou, což konečně umožnilo realizovat sto let starou myšlenku na vybudování arcidiecézního muzea.

zdroj informací:

<<http://www.olomouc-tourism.cz/>>